

Armoedebeleid

Onderzoeksopzet

Oktober 2023

Colofon

Rekenkamer Súdwest-Fryslân
dr. M.S. (Marsha) de Vries CPC (secretaris)
drs. J.H. (Jet) Lepage MPA (voorzitter)
dr. R.J. (Rick) Anderson (lid)

Contactgegevens

Postadres: Postbus 10.000, 8600 HA Sneek
E-mail: rekenkamer@sudwestfryslan.nl
Website: www.gemeentesudwestfryslan.nl

Inhoud

1. AANLEIDING	4
2. DOELSTELLING & ONDERZOEKSVRAGEN	5
3. ONDERZOEKSMETHODEN	5
4. PLANNING	6

1. Aanleiding

Dagelijks verschijnen berichten in de media die wijzen op een toename van armoede en schulden in Nederland. Zo meldt het CPB¹ in juni 2023 dat zonder aanvullende maatregelen naar verwachting in 2024 5,8 % van alle personen en 7,1% van alle kinderen in armoede leeft. Het Planbureau Fryslân² geeft aan dat in de gemeente Súdwest-Fryslân 7% van de huishoudens in 2021 problematische schulden had en bijna 14% van de huishoudens risico loopt op armoede. In de literatuur worden overigens verschillende definities gehanteerd voor het begrip 'armoede'. In het eerste rapport van de commissie Sociaal Minimum wordt gekeken naar wat huishoudens nodig hebben in een geldbedrag, het CBS, Nibud en SCP onderzoeken gezamenlijk een nieuwe definitie³.

Bij de miljoenennota 2023 werd Kamerbreed steun gevonden voor maatregelen zoals verhoging van het minimumloon. En op 28 september 2023 bracht de Commissie Sociaal minimum een rapport⁴ uit waaruit o.a. blijkt dat veel mensen zichzelf niet goed kunnen redden en geen overzicht hebben over alle regelingen waar zij mogelijk gebruik van kunnen maken. Zij weten vaak niet bij welk loket zij moeten zijn voor welke regelingen.

Het Rijk is primair verantwoordelijk voor minimabeleid, gemeenten voeren aanvullend beleid. Landelijk kennen we de diverse toeslagen, die door verschillende uitvoeringsinstanties worden uitgevoerd (bijvoorbeeld Belastingdienst, SVB en UWV). Gemeenten zoeken naar manieren om hun inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen en bestaanszekerheid te kunnen bieden. Binnen de kaders van de Participatiewet kan de gemeenteraad invulling geven aan het lokale minimabeleid, o.a. door maatwerk te bieden. Om te voorkomen dat gemeenten het Rijksinkomensbeleid doorkruisen, zijn die mogelijkheden wel beperkt. Voor gemeenten is niet altijd duidelijk welk maatwerk en welke instrumenten zij mogen toepassen⁴. Gemeentelijke regelingen verschillen van gemeente tot gemeente waar het gaat om vorm, voorwaarden, toegankelijkheid, hoogte etc. Voor inwoners kan dit betekenen dat zij in een zelfde situatie in de ene gemeente meer ondersteuning krijgen en meer geld beschikbaar hebben dan in een andere gemeente. De Commissie Sociaal Minimum laat in zijn rapport een overzicht zien, waarin 17 gemeenten met elkaar zijn vergeleken (pag. 141):

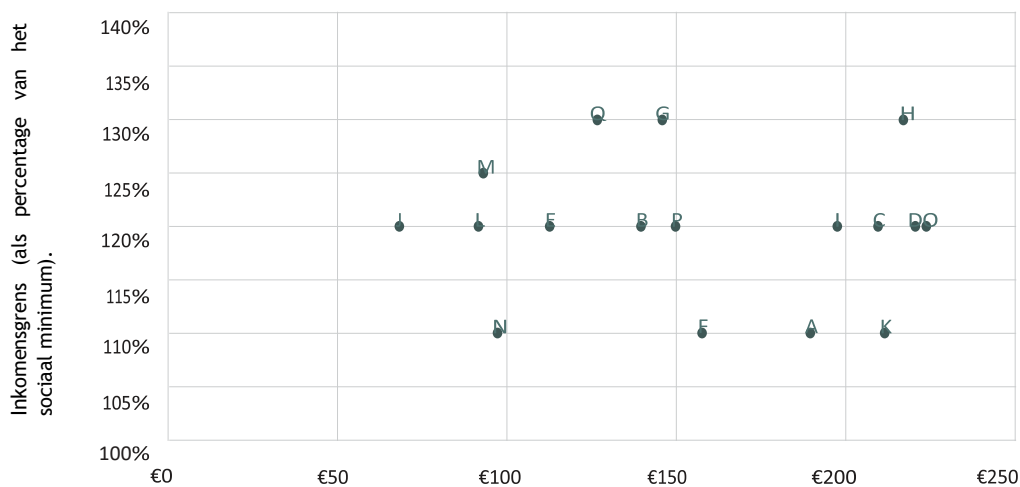
---

¹ CPB <https://www.cpb.nl/doorrekening-beleidsalternatieven-voor-terugdringen-armoede> 30 juni 2023

² <https://www.planbureau Fryslân.nl/wp-content/uploads/2021/06/fsp2021-06-armoede-anders-bekeken.pdf>

³ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, juni 2023

⁴ Commissie Sociaal minimum, *Een zeker bestaan – Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum*

Waarde lokale regelingen (in euro per maand)

Ook Súdwest-Fryslân kent diverse regelingen om inwoners te ondersteunen, zoals de bijdrageregeling minima (een geldbedrag voor bijv. sport of gebruik OV), tegemoetkoming energielasten en de individuele studietoelage. Hierbij is het vaak lastig vast te stellen of alle inwoners die recht hebben op een regeling ook van de regeling gebruik maken en in hoeverre een regeling effectief is en werkelijk bijdraagt aan het borgen van het bestaansminimum en het bieden van bestaanszekerheid. Ook is niet altijd eenvoudig om vast te stellen of inwoners die gebruik maken van een regeling, hier daadwerkelijk recht op hebben. Vanuit bestuurlijk perspectief kan de vraag worden gesteld of de vanuit de gemeente ingezette gelden hun doel bereiken en wat de (maatschappelijke) baten zijn.

Tijdens het jaarlijkse overleg tussen de rekenkamer en het fractievoorzittersoverleg, werd de wens geuit om onderzoek te doen naar (de effectiviteit van) het gemeentelijke armoedebeleid. Deze wens in combinatie met de maatschappelijke relevantie van het onderwerp, is de aanleiding voor dit onderzoek.

2. Doelstelling & onderzoeksvragen

Met dit onderzoek willen we onderzoeken in hoeverre het gemeentelijke armoedebeleid effectief is. De hoofdvraag hierbij is dan:

Hoe doeltreffend wordt het armoedebeleid van SWF uitgevoerd en welke factoren verklaren de mate van deze doeltreffendheid?

De volgende onderzoeksvragen worden hierbij beantwoord:

1. Welke normen kunnen worden geformuleerd voor een effectief armoedebeleid?
2. Welk beleid voert de gemeente ten aanzien van armoedebestrijding?
3. Op welke wijze verloopt de uitvoering van het beleid?
4. Wat is de aard en omvang van de doelgroepen?
5. In hoeverre worden de inwoners die tot de doelgroepen behoren, bereikt?
6. Welke maatschappelijke baten zijn te detecteren door het uitgevoerde beleid tegenover de gemaakte kosten?
7. Op welke wijze vinden monitoring en evaluatie van het beleid en effecten plaats?
8. Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd over het armoedebeleid?
9. Hoe heeft de raad invulling gegeven aan zijn kaderstellende en controlerende rol?

3. Onderzoeksmethoden

Voor dit onderzoek hanteren wij meerdere onderzoeksmethoden. Op basis van literatuur en (rekenkamer-) rapporten wordt eerst een normenkader geformuleerd. Vervolgens worden diverse (beleids-)documenten bestudeerd en geanalyseerd. Hiernaast zullen diverse interviews worden afgenomen, o.a. met de portefeuillehouder en medewerkers van de ambtelijke organisatie en enkele raadsleden. Ook zullen diverse maatschappelijke organisaties worden benaderd om een breder beeld te krijgen van armoede binnen de gemeente. Hierbij valt te denken aan Voedselbank, SWF Tichtby, Steunpunt UGS en mogelijk landelijke werkende organisaties zoals Nibud en Geldfit. Bovendien zullen wij proberen ook inwoners zelf aan het woord te laten.

4. Planning

Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode oktober 2023 t/m juni 2024. De planning van het onderzoek ziet er als volgt uit:

Activiteit	Door wie	Wanneer	Aantal uur
Startgesprek gemeentesecretaris en ambtelijk contactpersoon	Jet	n.t.b.	4
	Marsha		4
Uitwerken definitieve onderzoeksopzet en documentanalyse	Marsha	Week 44-5	16
	Jet		16
	Rick		2
Interviews (benaderen partijen uit het veld en mensen uit de organisatie, opstellen vragenlijsten, uitvoeren en uitwerken)	Marsha	Week 6 - 18	40
	Jet		20
Uitwerken rapportage (incl. conclusies en aanbevelingen)	Marsha	Week -19-24	30
	Jet		12
	Rick		2
	stagiair		20
Verwerken ambtelijke en bestuurlijke reactie, communicatie	Marsha	n.t.b.	12
	Jet		2
	Rick		2
Totaal			182 uur